

The Impact of Administrative Systems on the Process of Political Development in Iran and Some Asian Countries: A Comparative Study

Esmail Kholafazadeh Astmal

PhD Student, Public Administration Department, Islamic Azad University, Bonab Branch, Bonab, Iran.

Gholamreza Memarzadeh Tehran*

Associate Professor, Department of Public Administration, Faculty of Management and Economics, Islamic Azad University, Science and Research Branch, Tehran, Iran.

Nader Zeinab Bohlooli

Assistant Professor, Public Administration Department, Islamic Azad University, Bonab Branch, Bonab, Iran.

Yousef Beigzadeh

Assistant Professor, Public Administration Department, Islamic Azad University, Bonab Branch, Bonab, Iran.

Received: 26/03/2021

Accepted: 08/08/2021

Abstract:

The purpose of this study is to investigate the effect of administrative systems on the process of political development in Iran and Asian countries i.e. Iran, Turkey, and South Korea. The common feature of these countries was authoritarian modernization. In the process of political development, various factors play role; Including administrative systems that are based on political systems. An efficient administrative bureaucracy facilitates the ability and capacity of governments to step on the path of development. In this research, descriptive-survey methodology and comparative studies were used. The data collection tool was a questionnaire and the sample size was 30 people. Its validity was confirmed by experts and Cronbach's alpha test was used to confirm its reliability. Data analysis was performed using structural equation modeling and Smart PLS software. The research findings showed that countries can develop based on the ability to turn the capabilities of their administrative systems into political capacities. Countries could be able to develop that can increase the stability, participation and accountability of their political system and build an efficient, powerful and legitimate administrative system. The results showed that South Korea is in a better position than other Asian countries in the study.

Keywords: Asian Countries, Political Systems, Administrative Systems, Political Development, Islamic Republic of Iran.

Corresponding Author, Email: gmemar@gmail.com

Original Article

DOI: 10.22034/jipas.2022.278510.1171

Print ISSN: 2676-6256

Online ISSN: 2676-606X

تأثیر نظام‌های اداری بر فرایند توسعه سیاسی در ایران و برخی کشورهای آسیایی: پژوهشی تطبیقی

اسماعیل خلفازاده استمال

دانشجوی دکتری، گروه مدیریت دولتی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد بناب، بناب، ایران.

غلامرضا معمارزاده طهران*

دانشیار گروه مدیریت دولتی، دانشکده مدیریت و اقتصاد، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.

نادر بهلولی زیناب

استادیار، گروه مدیریت دولتی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد بناب، بناب، ایران.

یوسف بیگزاده

استادیار، گروه مدیریت دولتی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد بناب، بناب، ایران.

دریافت: ۱۴۰۰/۰۱/۰۶ پذیرش: ۱۴۰۰/۰۵/۱۷

چکیده: هدف این پژوهش، بررسی تأثیر نظام‌های اداری بر فرایند توسعه سیاسی در ایران و کشورهای آسیایی (ایران، ترکیه و کره جنوبی) است. وجه مشترک این کشورها مدرنیزاسیون (نوسازی) اقتدارگرایانه بود. در فرایند توسعه سیاسی عوامل گوناگونی نقش آفرینی می‌کنند؛ از جمله نظام‌های اداری که بر بستری از سیستم‌های سیاسی قرار دارند. بوروکراسی دولتی کارآمد، توان و ظرفیت دولت‌ها برای قدم گذاشتن در مسیر توسعه را تسهیل می‌کند. در این پژوهش، از روش‌شناسی توصیفی-پیمایشی و مطالعات تطبیقی استفاده شد. ابزار جمع‌آوری اطلاعات پرسشنامه محقق‌ساخته بود و حجم نمونه برای این کار ۳۰ نفر تعیین شد. روایی آن را خبرگان تأیید و به‌منظور تأیید پایایی از آزمون آلفای کرونباخ استفاده شد. تجزیه و تحلیل اطلاعات با استفاده از مدل-سازی معادلات ساختاری و نرم‌افزار Smart PLS انجام شد. یافته‌های پژوهش نشان داد که کشورها بر مبنای توانایی تبدیل قابلیت‌های نظام‌های اداری خود به ظرفیت‌های سیاسی می‌توانند توسعه پیدا کنند. کشورهایی به توسعه دست پیدا می‌کنند که بتوانند ثبات، مشارکت و پاسخ‌گویی نظام سیاسی خود را افزایش دهند و نظام اداری کارآمد، مقتدر و مشروعی را بنا کنند. نتایج پژوهش نشان داد کشور کره جنوبی موقعیت بهتری نسبت به دیگر کشورهای آسیایی مورد پژوهش دارد.

واژگان کلیدی: کشورهای آسیایی، نظام‌های سیاسی، نظام‌های اداری، توسعه سیاسی، جمهوری اسلامی ایران.

* نویسنده مسئول: gmemar@gmail.com

نوع مقاله: پژوهشی

DOI: 10.22034/jipas.2022.278510.1171

شاپا چاپی: ۶۲۵۶-۲۶۷۶

شاپا الکترونیک: ۲۶۷۶-۶۰۶X

مقدمه

شکاف توسعه بین کشورهای در حال توسعه آسیایی روزبه‌روز بیشتر می‌شود. نظام توسعه سیاسی این کشورها از جمله عوامل ایجاد تفاوت بین کشورها است که می‌تواند وضعیت توسعه‌یافتگی را از کشوری به کشور دیگر متفاوت کند. نظام‌های سیاسی، خود متأثر از مجموعه‌ای از نظام‌های دیگر است که بر کارآمدی نظام‌های سیاسی و فرآیند توسعه سیاسی تأثیر می‌گذارد. از جمله این عوامل تأثیر نظام‌های اداری بر فرآیند توسعه سیاسی است. منظور از نظام‌های اداری مجموعه‌ای از عوامل است که از جمله آن می‌توان به کارآمدی بوروکراسی دولتی و توان و ظرفیت اداری دولت‌ها اشاره کرد.

«اینکلز و اسمیت^۱ در پژوهش‌های خود درباره برخی از کشورهای در حال توسعه نشان می‌دهند که بسیاری از کشورهای نوپا در حقیقت «صدف‌های توخالی^۲» و بدون ساختارهای نهادی هستند که این ساختارها می‌توانند توسعه اجتماعی- سیاسی و اقتصادی را زنده و اثربخش کنند. آن‌ها به این موضوع معتقد هستند که تا ظرفیت و طرز تلقی مردم - همگام با سایر عناصر توسعه - رشد نکند ایجاد کشور مستقل یک کار بی‌محتوا به حساب می‌آید. استقلال صرفاً با گفتار حاصل نمی‌شود، بلکه یک ملت خواهان نوسازی به عوامل متعددی از جمله مشارکت دسته‌جمعی هموطنان، زنان و مردان فعال کشور، مطالبه حقوق و انجام وظایف در جامعه‌ای بزرگ‌تر از دایره خویشاوندی نیاز دارند. این نویسندگان فرایند تغییر از شخصیت سنتی به شخصیت مدرن را در قالب مفهوم «انسان مدرن^۳» مطالعه کردند که به‌عنوان یک ابزار پژوهش تدوین کرده بودند. فرض آن‌ها این است که توسعه ملی از طریق گسترش و افزایش توانایی‌های عام انسان مدرن انجام‌پذیر است» (هدی، ۱۳۹۴: ۲۹۳-۲۹۲).

در بحث فرهنگ و توسعه، «ماکس وبر^۴ تجدد و توسعه را با عقلانی شدن پیوند می‌زد و عقلانی شدن را پیامد افسون‌زدایی در درون سنت و انتقال عقلایی شدن فرهنگی به عقلایی شدن اجتماعی تحلیل می‌کرد. انسان مدرن، بر مبنای نقش تقدم فرهنگ انسانی است فعال، برنامه‌ریز، بلندپرواز، کارآمد، دارای اعتمادبه‌نفس و برخوردار از انعطاف. این انسان کسی است که جامعه جدید را می‌سازد. انسان مدرن نقطه مقابل انسان سنتی است. انسان سنتی موجودی است که پسته‌پرست، محافظه‌کار، بدبین به هر چیز نو، بدون روحیه بلندپروازی، ناتوان از برنامه‌ریزی و

1. Inkeles & Smith
2. Hollow oysters
3. Modern man
4. Max weber

مشوش» (ساعی، ۱۳۹۱: ۱۱-۱۰).

توسعه به‌دست انسان‌های مدرن انجام می‌شود به باور سریع‌القلم (ساعی، ۱۳۹۱: ۲۹-۲۶) «توسعه امری تجربی و بشری است و می‌تواند قابلیت اقتباس و الگوبرداری را داشته باشد. توسعه‌یافتگی دارای اصول ثابتی هم‌چون علم‌پذیری، نظم‌پذیری، قانون‌پذیری، ثبات سیاسی، عقلانیت، آموزش مدنیت، شایسته‌سالاری، داشتن وجدان کاری، بهره‌وری، کارآمدی، مبارزه با فساد، نظارت بر عملکرد مجریان یک کشور و ... است، اما نوع رسیدن به آن نسبت به پتانسیل‌ها و روش‌های برنامه‌ریزی هر کشوری می‌تواند متفاوت باشد. امروزه، توسعه دیگر یک پدیده تک‌بعدی تلقی نمی‌شود، بلکه امری چندوجهی، واحد و منسجم به حساب می‌آید و ابعاد سیاسی، اجتماعی و فرهنگی توسعه در کنار بعد اقتصادی آن در مباحث توسعه درون‌زا، توسعه انسانی و توسعه پایدار جایگاه ویژه‌ای دارد. توسعه سیاسی به معنای توسعه مشارکت و رقابت سیاسی به‌رغم وجود چالش‌ها و موانع فراوان بالاخره به‌عنوان یک پروژه عظیم سیاسی مدت‌مدیدی است که در بخشی از کره خاکی به ثمر نشست و سال‌های متمادی است که جهان غرب از این موهبت بزرگ بهره‌مند شده است».

براساس «نظریه بوم‌شناسی^۱ در اداره امور دولتی» سیستم اداری بر بستری از سیستم‌های سیاسی، اقتصادی و اجتماعی قرار دارد و سیستم سیاسی، نزدیک‌ترین سیستم به سیستم حکومتی (اداری) بوده است و بیشترین تأثیرگذاری متقابل بین آن‌ها وجود دارد؛ به همین دلیل مطالعه عوامل تأثیرگذار بر سیستم سیاسی می‌تواند از مؤثرین راه‌کارها در این زمینه به‌شمار آید. «گابریل آلموند^۲ معتقد است «سیستم سیاسی یک سیستم مشروع، حفظ‌کننده نظام یا تغییردهنده در جامعه است و دولت یک نهاد رسمی است که به‌وسیله آن تصمیمات به‌طور قانونی تبیین، طرح، اخذ و اجرا می‌شوند» (هدی، ۱۳۹۴: ۲۷).

همچنین «تجربه کشورهای در حال توسعه نشان می‌دهد که بدون دخالت مستقیم یا غیر مستقیم دولت نمی‌توان انتظار ایجاد توسعه به‌ویژه توسعه سیاسی را در جامعه داشت» (فکوهی، ۱۳۸۴). «بوروکراسی دولتی کارآمد، توان و ظرفیت دولت‌ها برای قدم گذاشتن در مسیر توسعه را آسان می‌کند. در همین راستا «اوانز و روژهمایر^۳ با بررسی کشورهای مختلف نشان داده‌اند که برخلاف باور رایج که بوروکراسی‌ها را مانع توسعه قلمداد می‌کند توسعه تا حد زیادی وابسته به داشتن بوروکراسی‌های شایسته‌سالار و کارآمد است» (Evans & Rauch, 1999). بنابراین، آنچه دغدغه و مسئله این پژوهش را شکل می‌دهد آن است که تأثیر نظام‌های اداری بر فرایند

1. Ecology in John Gavos's theory of public administration

2. Gabriel Almond

3. Evans and Rojehmeier

توسعه سیاسی چگونه است. بدین منظور تعدادی از کشورهای انتخاب شده‌اند که به نسبت بوم یکسانی داشتند و تلاش شده تا با گونه‌ای از مطالعه تطبیقی این تأثیر بررسی شود. بنابراین، برای رفع این دغدغه تأثیر مؤلفه‌های توسعه نظام‌های اداری بر فرایند توسعه سیاسی بررسی شده است. در این پژوهش ابتدا چارچوب مؤلفه‌های اثرگذار پس از بررسی ادبیات نظری موجود شناسایی شده است. در این قسمت مهم‌ترین مؤلفه‌ها و متغیرهایی شناسایی شده‌اند که نسبت به سایر متغیرها جامعیت بیشتری داشته و متغیرهای دیگر را به لحاظ منطقی و نظری پوشش دهند. در بخش بعدی پژوهش با توزیع پرسشنامه این چارچوب آزمون شده است. بنابراین، سؤال اصلی پژوهش عبارت است از:

– نقش نظام‌های اداری در توسعه سیاسی در کشورهای آسیایی منتخب چگونه است؟

ادبیات نظری پژوهش

«تحولات در عرصه مدیریت امور عمومی بیانگر آن است که سیاست و اداره در چارچوب ارتباطی متقابل نقش بهینه‌ای در عرصه سیاست‌گذاری عمومی دارند. به عبارتی، توسعه سیاسی و اداری از یکدیگر تأثیرپذیر هستند و قلب حکومت را تشکیل می‌دهند» (Dahlstrom, 2012: 361).

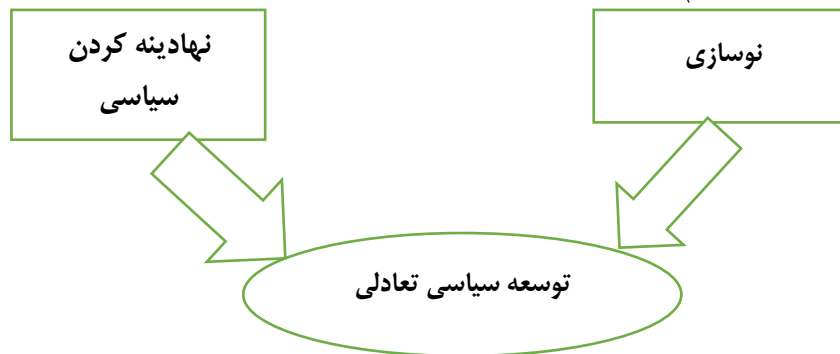
«توسعه سیاسی مقوله‌ای بنیادی دارای ابعاد سیاسی و اجتماعی است که علاوه بر وجه ذهنی و رفتاری، تنظیمات بین دولت و جامعه را در قالبی نهادمند و پویا برقرار می‌کند و در ساختار و ترتیب‌های نهادی دولت هم اثر می‌گذارد. پس توسعه سیاسی در دو سطح دولت و جامعه سازمان‌دهی می‌شود و آثار آن در بخش‌های گوناگون قابل مشاهده است» (صفریان، ۱۳۹۶).

«اساساً عملکرد سازمان‌های دولتی، سیاسی است و آن‌ها در بستر سیاسی شکل می‌گیرند. دغدغه اندیشمندان اداره عمومی مانند نظریه‌پردازان سیاسی ایجاد یک جامعه خوب است» (Waldo, 1984: 141) و «کارآمدی بوروکراسی به‌عنوان عنصر کلیدی برای کیفیت و کارآمدی حکومت، ارائه انواع گوناگون خدمات، ارتقای شاخصه‌های پاسخ‌گویی حکومت و درنهایت مشروعیت بخشیدن به آن شمرده می‌شود» (Dahlstrom, 2012: 134). از طرفی، هرچه نظام سیاسی قانون‌مندتر و دارای مشروعیت و مقبولیت مردمی باشد کارایی اداری نیز افزایش پیدا می‌کند. از این رو «در یک وضعیت منطقی این دو یک موازنه و توازن بین اعتماد و بی‌طرفی یا ارزش و حقیقت در عرصه سیاست‌گذاری شکل می‌دهند و نظام کلان به‌منظور اهداف تعیین شده و تعادل پیش می‌رود» (Ferraz, 2009: 13).

«جگورایب^۱ در تئوری^۱ خود توسعه سیاسی را تابعی از «نوسازی» و «نهادینه کردن سیاسی»

1. Jaguaribe

می‌داند. او نوسازی سیاسی را جزو فرایند افزایش متغیرهای عملیاتی یک حکومت می‌داند و در این رابطه از سه متغیر نام می‌برد: ۱) جهت‌گیری عقلایی ۲) تفکیک ساختاری ۳) قابلیت. وی همچنین نهادینه کردن سیاسی را نیز فرایند افزایش متغیرهای مشارکتی یک حکومت می‌داند و از سه متغیر ۱) جابه‌جایی سیاسی ۲) یکپارچگی سیاسی ۳) نمایندگی سیاسی استفاده می‌کند که این متغیرها خود به اجزایی تقسیم شده و شاخص‌هایی را برای اندازه‌گیری به وجود می‌آورند. او با وصل کردن دو جزء اصلی نهادینه کردن و نوسازی به یکدیگر شبکه‌های مناسبی را برای تجزیه و تحلیل سیستم‌های سیاسی فراهم آورده است. به نظر وی لازمه توسعه سیاسی وجود تعادل مناسب بین آن‌ها است. عدم تعادل (در حالت بالا بودن سطح نوسازی و پایین بودن سطح نهادینه کردن) سیستم سیاسی را به استفاده از شدت عمل و زور ناگزیر می‌کند. برعکس، عدم تعادل (در حالت بالا بودن سطح نهادینه کردن و پایین بودن نوسازی) بر قابلیت سیستم سیاسی اثر می‌گذارد. «توسعه سیاسی تعادلی»^۱ روش جامعی برای حفظ و رشد متوازن ساختارها، نهادها و سازمان‌ها در کنار سایر ابعاد توسعه هم‌چون توسعه اقتصادی، سیاسی و اجتماعی است. (هدی، ۱۳۹۴: ۱۵۲-۱۵۰)

شکل ۱. مدل کلی توسعه سیاسی تعادلی

علاوه بر نظریه جگورایب پاره‌ای از نظریات پشتیبان مدل پژوهش را بررسی می‌کنیم:

1. political Development (pd)= f (Modernization (M) & Institutionalization (I))
2. Equilibrium political development

جدول ۱: دسته‌بندی آرای افراد صاحب‌نظر در زمینه توسعه سیاسی

ردیف	پژوهشگران داخلی و خارجی	متغیرهای مؤثر در توسعه سیاسی
۱	حسین عظیمی	نهاد حکومتی منتهی بر دموکراسی، دولت مقتدر، قانون‌مند، کارآ، سریع، ارزان، در دسترس عموم؛ نهاد قضایی پاسدار حریم آزادی‌های مردم، رسانه‌های جمعی مستقل از دولت، متنوع، فراگیر، آزاد؛ دانشگاه‌ها و مؤسسات مستقل از دولت، معتبر، در اختیار صاحبان استعداد؛ احزاب سیاسی محل پرورش نوآوران سیاسی (سیاست‌مداران خبره)، مستقل از دولت، متنوع، آزاد؛ دولت توسعه‌گرا (ثبات ساختاری، ماهیت توسعه‌ای، شایستگی اجرایی، نقش‌پذیری علمی، پاسخ‌گویی مدنی و جایگاه مناسب بین‌المللی) (عظیمی، ۱۳۹۱: ۶۳۳-۴۶۵).
۲	محمود سریع- القلم	علم‌پذیری، نظم‌پذیری، قانون‌پذیری، ثبات سیاسی، عقلانیت، آموزش مدنیت، شایسته-سالاری، داشتن وجدان کاری، بهره‌وری، کارآمدی، مبارزه با فساد، نظارت بر عملکرد مجریان، توسعه انسانی و توسعه پایدار، توسعه مشارکت و رقابت سیاسی، ارتباط با محیط اجتماعی و بین‌المللی (سریع‌القلم، ۱۳۸۰: ۲۹-۲۶).
۳	جگورایب	جهت‌گیری عقلایی، تفکیک ساختاری، قابلیت، جابه‌جایی سیاسی، یکپارچگی سیاسی، نمایندگی سیاسی، نهادینه کردن و نوسازی (Jaguaribe, 1975: 595-598)
۴	آلموند و پاول	حکومت‌سازی، ملت‌سازی، مشارکت، توزیع یا رفاه، سیستم مشروع، بوروکراسی، تفکیک نقش‌ها، تفکیک وظایف؛ حرفه‌ای کردن امور، قابلیت‌ها، بوروکراسی دولتی، توزیع، نظام‌مندی درونی، قابلیت عملکرد سیستم‌های سیاسی، ارتباط با محیط اجتماعی و بین‌المللی (Almond, 1990: 45).
۵	لوسین پای	افزایش ظرفیت نظام، پاسخ‌گویی، تنوع ساختاری، تخصصی شدن ساختارها، مشارکت سیاسی، هویت ملی، مشروعیت، نفوذ، توزیع، قوانین و مقررات، مشروعیت سیاسی، اقتدار، کارآمدی و ناکارآمدی دولت‌ها، قوانین همگانی (قانون‌گرایی)، احساس نابرابری، وابستگی ملی در امور بین‌المللی (لوسین پای، ۱۳۸۰: ۱۹۶-۱۵۷).
۶	لئونادر بایندر	برابری، مشارکت اکثریت جمعیت بالغ جامعه، ظرفیت، عقلایی کردن حکومت، تفکیک وظایف، یکپارچه کردن، تخصصی کردن، شایستگی، توزیع و بازتوزیع ثروت، مشروعیت مبتنی بر عملکرد، هویت‌یابی سیستم سیاسی، بسیج ملی منابع، دسترسی سیاسی ممکن و فراگیر (Binder, 1971: 273).
۷	لفت ویچ	اجماع نخبگان توسعه‌خواه، استقلال نسبی دولت، وجود بوروکراسی قدرتمند و کارآمد، تحکیم اقتدار دولت، اهمیت سرمایه‌های داخلی و خارجی. حاکمیت طولانی‌مدت یک حزب در کشور، برخورداری از ویژگی‌های دموکراسی‌های سیاسی، کسب مشروعیت، دولت مدرن، بهبود مستمر زندگی مادی و اجتماع مردم (لفت‌ویچ، ۱۳۸۵: ۶۵).

ادامه جدول ۱: دسته‌بندی آرای افراد صاحب‌نظر در زمینه توسعه سیاسی

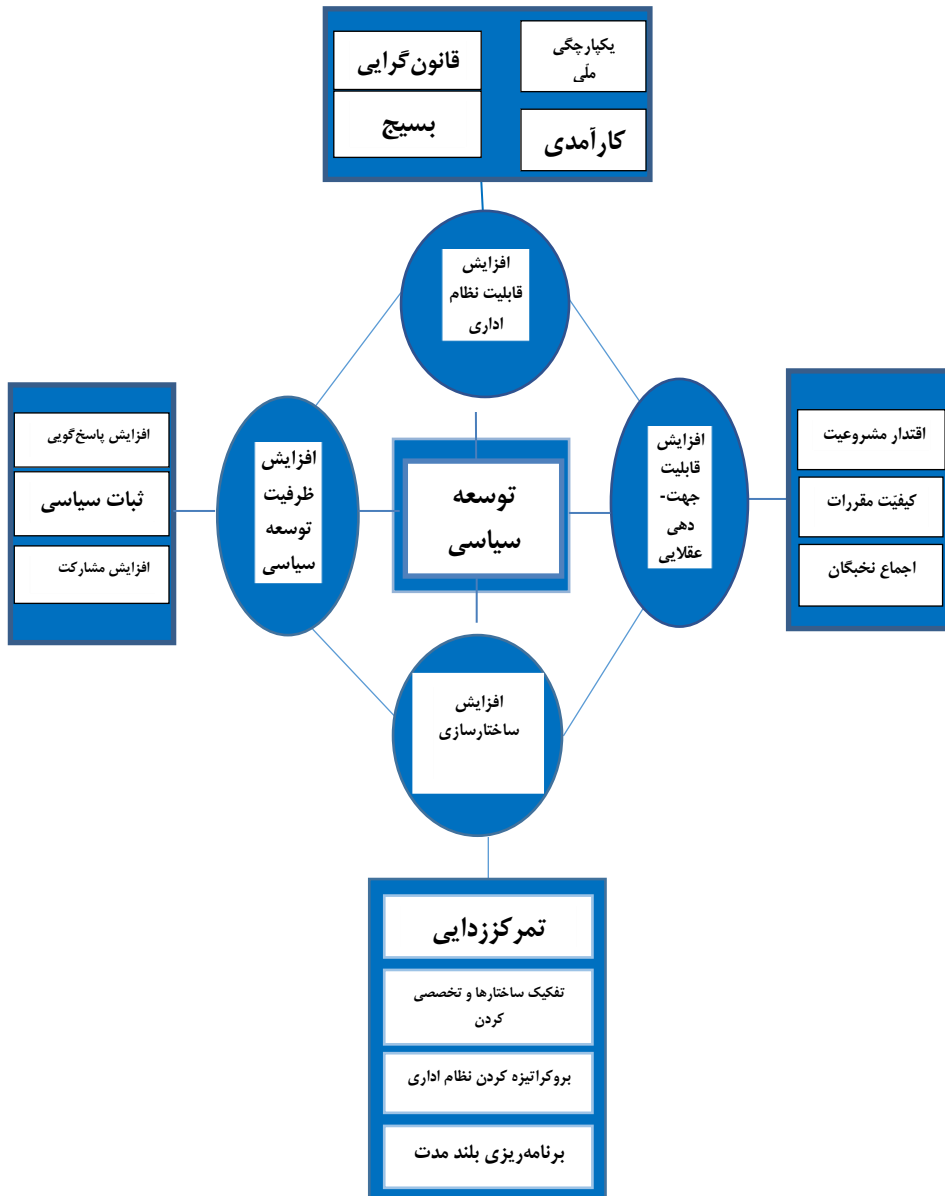
ردیف	پژوهشگران داخلی و خارجی	متغیرهای مؤثر در توسعه سیاسی
۸	هاری اکشتین و هیگر	ثبات و پایداری، نظم عمومی، مشروعیت، کفایت در تصمیم‌گیری، نظم سیاسی، جلوگیری از سرخوردگی چشم‌انداز کشورهای در حال گذر به توسعه، قابلیت مقابله با پیامدهای تغییرات اقتصادی و اجتماعی و جلوگیری از دخالت نظامیان در سیاست (Eckstein, 1971:78-99).
۹	بنیامین	مشارکت سیاسی، نهادینه کردن سیاسی، یکپارچگی ملی و اندازه‌گیری عملکرد سیستم (Benjamin, 2013: 11).
۱۰	مونت پالمیر	بسیج منابع مادی و انسانی، قابلیت کنترل جمعیت، نوسازی اقتصادی و اجتماعی و مقابله با فشارهای تغییر اجتماعی، اقتصادی (هدی، ۱۳۹۴: ۱۵۳).
۱۱	هانتینگتون	ثبات سیاسی، نوسازی، رشد، توسعه اقتصادی، تولید ناخالص ملی، سطح رفاه فردی، جلوگیری از ایجاد شکاف اجتماعی (تورم، فساد، حاشیه‌نشینی شهرهای بزرگ و بروز ناآرامی در طبقات متوسط)، مشارکت سیاسی، رشد احزاب، نهادینه شدن و وجود سازمان‌های قوی (Huntington, 1995: 193-218).
۱۲	پاولسون	ایجاد سیستمی از نهادهای سیاسی که لازمه کسب چنین قابلیت‌هایی، نیل به اجماع ملی روی یک ایدئولوژی اقتصادی و سیاسی از طریق ملی‌گرایی (ناسیونالیسم) (Inkles & Smith, 1974: 15).
۱۳	آیزنشتات و دیامنت	توانایی سیستم سیاسی به رشد و پاسخ‌گویی، رشد پایدار، نوسازی، کسب ظرفیت بالای سیستم سیاسی برای حفظ ثبات و تداوم اهداف و انتظارات جدید و ایجاد انواع جدیدی از سازمان‌ها (Palombara, 2015: 528).
۱۴	جان کاتسکی	نوسازی از درون، اهمیت دادن به تعارضات اجتماعی (تروورهای جمعی، گروه‌بندی‌ها، ترغیب برای حذف مخالفان، تسریع در صنعتی شدن، ایجاد تغییرات مداوم در میانی گروهی رژیم‌های در حال نوسازی) (Kautsky, 1972: 227).

متغیرهای به‌کار رفته در این پژوهش، با توجه به مطالعات و بررسی‌های انجام شده در داخل و خارج کشور، فراوانی و تکرار متغیرها در این پژوهش‌ها، اهمیت و جامعیت آن‌ها انتخاب و استخراج شدند و به ابتکار پژوهشگر در چهار گروه تقسیم‌بندی شدند و مدل مفهومی بر پایه آن‌ها شکل گرفت.

جدول ۲: مؤلفه‌های توسعه سیاسی

مؤلفه‌ها و متغیرهای تأثیرگذار بر نظام اداری در فرایند توسعه سیاسی			ردیف
یکپارچگی ملی	افزایش قابلیت نظام اداری		۱
قانون‌گرایی			
کارآمدی			
بسیج منابع			
اقتدار و مشروعیت	افزایش قابلیت جهت‌دهی عقلایی	متغیرهای مستقل	۱
کیفیت مقررات			
اجماع نخبگان			
تمرکززدایی	افزایش قابلیت ساختارسازی نظام اداری		
تفکیک ساختارها و تخصصی			
کردن نقش‌ها و سازمان‌ها			
بورکراتیزه کردن نظام اداری			
برنامه‌ریزی بلندمدت	افزایش ظرفیت توسعه سیاسی	متغیرهای وابسته	۲
افزایش پاسخ‌گویی			
ثبات سیاسی			
افزایش مشارکت			

شکل ۲: مدل مفهومی

در این قسمت به اجمال مؤلفه‌ها و متغیرهای پژوهش توصیف می‌شوند:

۱. مؤلفه افزایش قابلیت نظام اداری: این افزایش قابلیت می‌تواند از طریق یک سلسله اقدام‌ها برای تقویت و افزایش یکپارچگی ملی، قانون‌گرایی، کارآمدی، بوروکراسی مناسب، ظرفیت نظام اداری و بسیج منابع انجام شود.

الف) یکپارچگی ملی: یکپارچگی ملی یا سیاسی را پیش‌شرط ایجاد یک کشور - ملت می‌شمارند. شهروندان یک جمهوری باید با آموزشی مدنی اصول میهن‌پرستی و با شرکت در انواع مراسم و مناسک ملی وفاداری به واحد ملی را جایگزین انواع دیگر وفاداری‌های قومی، قبیله‌ای و منطقه‌ای کنند (سید امامی، ۱۳۷۷).

ب) قانون‌گرایی: به معنی حاکمیت قانون است. حکومتی که بر وفق اراده و تمایل دل‌خواه یک نفر خاص اداره نمی‌شود، بلکه براساس مجموعه‌ای از قوانین کلی و عمومی اداره می‌شود (اکبری تبری، ۱۳۶۶).

ج) کارآمدی: ابزاری است در پیوند نزدیک با رضایت‌مندی مردم و مشروعیت قرار داشته و حکومت‌ها را در رسیدن به اهداف تعیین شده سنجش و رسیدگی می‌کند. این شاخص دربرگیرنده معرف‌هایی مانند کیفیت آموزش ابتدایی، رضایت از سیستم حمل‌ونقل عمومی، رضایت از جاده‌ها و بزرگراه‌ها، رضایت از سیستم آموزشی، کیفیت بوروکراسی، زیرساخت‌های سلامتی، مدیریت عمومی، رفاه و ... است (ابوطالبی، ۱۳۸۶: ۱۴).

د) بسیج منابع: نظام اداری تا چه حد از خلاقیت و توان بهره‌برداری از منابع لازم و در دسترس برای رسیدن به منظور توسعه، میزان آمادگی سیستم موجود برای تغییر و سازگاری، پاسخ به الزامات و ضرورت‌های محیط، بهره‌مندی از عوامل داخلی و خارجی برخوردار است (هدی، ۱۳۹۴: ۱۴۸).

۲. افزایش جهت‌دهی عقلایی: مؤلفه افزایش جهت‌دهی می‌تواند از طریق یک سلسله اقدام‌ها هم‌چون افزایش اقتدار و مشروعیت، کیفیت مقررات، افزایش ثبات سیاسی و اجماع نخبگان انجام شود.

الف) اقتدار و مشروعیت: هیچ دولتی نمی‌تواند برای مدت طولانی از طریق اعمال قدرت با زور و اجبار پایدار بماند. تداوم و حاکمیت پایدار دولت‌ها نیاز به اطاعت و پذیرش قوانین و مقررات آن از سوی مردم برحسب رضایت آن‌ها دارد. ماکس وبر، اقتدار را به‌عنوان تبعیت مردم از دستور و اجرای آن براساس رضایت تعریف می‌کند. مشروعیت یعنی منزلت حاکم در بین مردم و اقتدار مشروع، یعنی اقتداری که از آن پیروی می‌شود (دفتر مطالعات بنیادین حکومتی، ۱۳۹۵: ۹۰).

ب) کیفیت مقررات: نشان‌دهنده توانایی دولت به تدوین و فرموله کردن و اجرای سیاست‌ها و مقررات دارد که اجازه ترویج و توسعه را به بخش خصوصی می‌دهد. این شاخص دربرگیرنده

متغیرهایی نظیر کنترل قیمت‌ها، تعرفه تبعیض‌آمیز، سهولت شروع یک کسب‌وکار جدید، مالیات‌های تبعیض‌آمیز، کارایی مالیاتی و... است (Zoellick, 2012: 56).

ج) اجماع نخبگان: دولت‌های توسعه‌گرا در سلطه نخبگان توسعه‌گرای سرسخت قرار دارند که نیازهای توسعه، اهداف سیاسی و ساختارهای نهادی آن‌ها را تعیین می‌کنند (لفت‌ویچ، ۱۳۸۵: ۴۰۴).

۳. مؤلفه افزایش ساختارسازی نظام اداری: این مؤلفه می‌تواند از طریق یک سلسله اقدام‌هایی هم‌چون تمرکززدایی، تفکیک ساختارها و تخصصی کردن نقش‌ها و سازمان‌ها، بوروکراتیزه کردن نظام اداری و برنامه‌ریزی بلندمدت انجام شود.

الف) تمرکززدایی: تمرکززدایی اداری و مالی از طریق از بین بردن انحصارهای حکومت مرکزی و توجه به ابتکارات، کارآفرینی و خلاقیت‌های محلی و همچنین شفافیت و پاسخ‌گویی در سطح محلی و پیش‌برد امور توسعه محلی قابل حصول است و این‌گونه بر گسترش دموکراسی تأثیر می‌گذارد (Kyracu, 2010: 78).

ب) تفکیک ساختارها و تخصصی کردن نقش‌ها و سازمان‌ها: براساس فعالیت‌ها و بخش‌های گوناگون در نظام حکمرانی ساختارها و تقسیم کار شکل می‌گیرد. از این طریق تعادل و موازنه در هر بخش برقرار می‌شود. همین تنوع در نقش‌ها و نهادها و تخصصی کردن آن‌ها قابلیت‌های نظام سیاسی را افزایش داده و توانایی‌های تنظیمی، توزیعی و ارزشی را ارتقاء می‌دهد (Pye, 1965: 13).

ج) بوروکراتیزه کردن نظام اداری: مدرن‌سازی اداری به‌عنوان بخش جدایی‌ناپذیری از فرایند توسعه شناخته شد. توانایی تقبل وظایف جدید، مقابله با پیچیدگی‌ها، رده‌بندی تعارض‌ها، حل مسائل نوین، بسیج منابع، مدیریت بحران‌ها و آشفتگی‌ها همگی بستگی به ظرفیت نظام اداری دارد که طراحی نظام اداری در مدیریت توسعه پیش‌شرط اصلی به حساب می‌آید (صفریان، ۱۳۹۶).
د) برنامه‌ریزی بلندمدت: برنامه‌ریزی بلندمدت چتری برای کل برنامه‌ها است و شامل فعالیت‌ها و گام‌های ویژه‌ای برای رسیدن به اهداف تعیین شده هستند (وزارت صمت، ۱۳۹۳).

۴. افزایش ظرفیت توسعه سیاسی: این افزایش ظرفیت توسعه سیاسی می‌تواند از یک سلسله اقدام‌هایی هم‌چون پاسخ‌گویی سیاسی، ثبات سیاسی و افزایش مشارکت سیاسی صورت بگیرد.

پاسخگویی: مفهومی است که بیان می‌کند در یک سیستم سیاسی، نظام اداری تا چه حد برای تحقق اهداف خود، در قبال حقوق مالکیت خصوصی و حقوق تجارت خصوصی مردم، حقوق شهروندی و حقوق تضییع شده آن‌ها و همچنین در مقابل عملکرد و سیاست‌های پاسخگو است

(محمدیان و رضایی، ۱۳۹۵).

ثبات سیاسی: مفهومی است که بیان می‌کند در یک نظام سیاسی تا چه حد امکان جابه‌جایی مسالمت‌آمیز قدرت (غیر خشونت‌آمیز) امکان‌پذیر است. شهروندان تا چه حد از بیم و تهدید نهادهای حکومتی و امنیتی محافظت می‌شوند و نظام سیاسی تا چه حد از ثبات در قوانین و مقررات برخوردار بوده و تا چه حد در تأمین امنیت (فردی، اقتصادی، روانی، بهداشتی و...) موفق است (عبدالحسین پورفرد، ۱۳۹۸: ۳۴).

مشارکت سیاسی: مفهومی است که بیان می‌کند در یک نظام سیاسی مردم به‌ویژه زنان تا چه حد از حق مشارکت سیاسی در تعیین سرنوشت خود برخوردار هستند. نظام سیاسی تا چه حد بخش خصوصی را در اولویت واگذاری طرح‌های اقتصادی مشارکت می‌دهد. همچنین شهروندان تا چه حد از حق تشکیل سازمان‌های حرفه‌ای و اتحادیه‌های صنفی برخوردار بوده و از حق نظارت بر نهادهای انتخاباتی برخوردار هستند (صفریان، ۱۳۹۶: ۲۶).

روش‌شناسی پژوهش

روش‌شناسی پژوهش توصیفی-پیمایشی است. این پژوهش از نظر هدف کاربردی، از حیث روش جمع‌آوری داده‌ها از نوع میدانی و از نظر رویکرد کمی است. جامعه آماری این پژوهش ۳۰ نفر از خبرگان^۱ هستند که با استفاده از روش گلوله‌برفی و به شیوه در دسترس انتخاب شدند. خبرگان پژوهش (اساتید و اعضای هیئت‌های علمی دانشکده‌های علوم انسانی و اجتماعی هم‌چون مدیریت، اقتصاد، جامعه‌شناسی، علوم سیاسی و نخبگان احزاب سیاسی) هستند. برای خبرگان سه ویژگی تعریف شد: ۱. تحصیلات سطح عالی در علوم اجتماعی هم‌چون رشته‌های مدیریت، علوم سیاسی، اقتصاد، جامعه‌شناسی و تاریخ داشته باشند. ۲. دانش و مطالعات وسیعی در مباحث توسعه داشته باشند. ۳. اندیشه و دغدغه توسعه کشور را داشته باشند. به‌منظور نداشتن هرگونه پرسشنامه استاندارد در این زمینه پرسشنامه محقق‌ساخته‌ای^۲ تهیه شد. برای این کار با استفاده از ادبیات نظری موجود و پیشینه‌های مطالعاتی مرتبط چارچوبی اولیه طراحی شد و براساس آن متغیرهای اصلی و سؤالات استخراج شدند و برای هر متغیر چهار سؤال طراحی شد. برای اطمینان از روایی پرسش‌ها به خبرگان صاحب نظر ارسال و از آن‌ها نظرخواهی شد و اصلاح و بازنگری صورت گرفت و درنهایت به‌صورت مجدد تأیید شد. چون تمامی متغیرها بر یکدیگر مؤثر بوده‌اند و حالت تشدیدشونده داشتند به‌منظور قابلیت امکان تحلیل مدل‌های پیچیده با حجم کم داده‌ها با استفاده

۲. توضیح اینکه هیچ پرسشنامه استاندارد در این زمینه پیدا نشد.

از نرم‌افزار Smart PLS تجزیه و تحلیل شدند.

افزون بر این، از روش‌شناسی مطالعات تطبیقی استفاده شد. «مطالعات تطبیقی یک روش پژوهش در علوم اجتماعی است که به بیان ساده، عملی برای مقایسه دو یا چند چیز با هدف کشف چیزی درباره یک یا همه چیزهایی است که با هم مقایسه می‌شوند. در یک مطالعه این روش اغلب از چندین رشته استفاده می‌کند (به‌بیانی دیگر این گروه از پژوهش‌ها از دسته مطالعات میان‌رشته‌ای هستند) و توافق اکثریت بر این است که هیچ متدولوژی مختص به مطالعات تطبیقی وجود ندارد. رویکرد مناسب در این رشته، رویکردی میان‌رشته‌ای و انعطاف‌پذیر بوده با این حال نتایج حاصل از مطالعات تطبیقی در ارائه پاسخی منسجم و یکپارچه قطعیت ندارد. تجزیه و تحلیل کمی اطلاعات در مطالعات تطبیقی بیشتر از فاکتورهای کیفی استفاده شد و در اغلب مطالعات تطبیقی، داده‌های کمی به کار گرفته شده‌اند» (Deutsch & Karl, 1991: 4493). در این پژوهش از داده‌های مؤسسات بین‌المللی هم‌چون بانک جهانی، مؤسسه لگاتوم، بنیاد برتلسمن استیفتونگ^۱ و ... استفاده شد. برای بررسی پایایی پژوهش، از ضریب آلفای کرونباخ استفاده شده که نتایج آن در جدول شماره ۳ آمده است که همه عوامل نمره قابل قبولی دارند.

جدول ۳: محاسبه پایایی متغیرهای پژوهش

ردیف	متغیر	تعداد گویه	مقدار آلفا
۱	افزایش پاسخ‌گویی	۴	۰/۷۲
۲	ثبات سیاسی	۴	۰/۶۷
۳	افزایش مشارکت	۴	۰/۶۴
۴	یکپارچگی ملی	۴	۰/۶۲
۵	قانون‌گرایی	۴	۰/۸۳
۶	کارآمدی	۴	۰/۷۵
۷	بسیج منابع	۴	۰/۶۲
۸	اقتدار و مشروعیت	۴	۰/۷۴
۹	کیفیت مقررات	۴	۰/۶۲
۱۰	اجماع نخبگان	۴	۰/۷۰

1. Bertelsmann Stiftung

ادامه جدول ۳: محاسبه پایایی متغیرهای پژوهش

ردیف	متغیر	تعداد گویه	مقدار آلفا
۱۱	تمرکززدایی	۴	۰/۷۱
۱۲	تفکیک ساختارها و تخصصی کردن نقش‌ها	۴	۰/۸۴
۱۳	بوروکراتیزه کردن نظام اداری	۴	۰/۶۹
۱۴	برنامه‌ریزی بلندمدت	۴	۰/۹۲

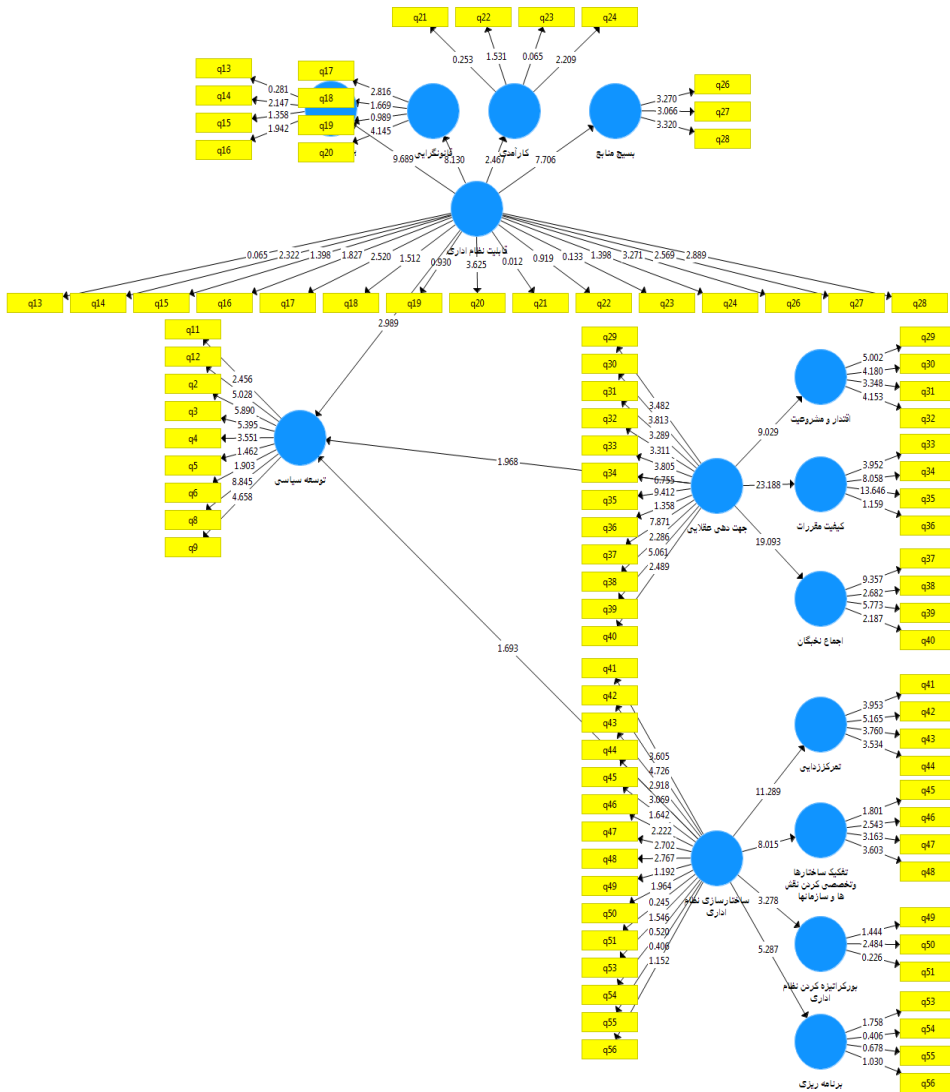
تجزیه و تحلیل داده‌ها

پس از انجام آزمون الگوریتم و مشخص شدن بارهای عاملی در صورتی که بار عاملی کمتر از ۰/۴ باشد به معنای آن است که برازش مطلوب نیست و سؤال باید حذف شود. در جدول زیر نیز بارهای عاملی ابزار پژوهش ارائه شده است.

جدول ۴: بارهای عاملی ابزار پژوهش

سؤال	بار عاملی	سؤال	بار عاملی	سؤال	بار عاملی	سؤال	بار عاملی	سؤال	بار عاملی	سؤال	بار عاملی
۱	۰/۱۷۲	۱۱	۰/۴۷۶	۲۱	۰/۵۴۷	۳۱	۰/۷۲۴	۴۱	۰/۶۶۷	۵۱	۰/۶۵۰
۲	۰/۷۵۰	۱۲	۰/۷۵۵	۲۲	۰/۸۳۴	۳۲	۰/۷۷۱	۴۲	۰/۷۸۲	۵۲	۰/۳۸۱
۳	۰/۶۹۱	۱۳	۰/۵۸۱	۲۳	۰/۶۸۲	۳۳	۰/۸۳۲	۴۳	۰/۶۷۳	۵۳	۰/۵۷۳
۴	۰/۶۰۸	۱۴	۰/۵۲۰	۲۴	۰/۸۴۳	۳۴	۰/۸۳۵	۴۴	۰/۶۳۶	۵۴	۰/۵۵۰
۵	۰/۵۲۱	۱۵	۰/۵۲۳	۲۵	۰/۳۶۶	۳۵	۰/۴۵۰	۴۵	۰/۶۰۴	۵۵	۰/۶۳۲
۶	۰/۶۱۸	۱۶	۰/۸۰۴	۲۶	۰/۶۸۸	۳۶	۰/۷۲۶	۴۶	۰/۵۲۹	۵۶	۰/۴۳۹
۷	۰/۳۵۰	۱۷	۰/۵۵۰	۲۷	۰/۶۰۶	۳۷	۰/۷۶۱	۴۷	۰/۵۷۳		
۸	۰/۸۲۳	۱۸	۰/۸۵۷	۲۸	۰/۸۳۶	۳۸	۰/۷۳۸	۴۸	۰/۷۰۳		
۹	۰/۶۹۵	۱۹	۰/۹۲۳	۲۹	۰/۸۵۰	۳۹	۰/۶۳۵	۴۹	۰/۶۶۷		
۱۰	۰/۳۰۲	۲۰	۰/۶۸۳	۳۰	۰/۷۹۵	۴۰	۰/۶۱۵	۵۰	۰/۵۲۴		

جدول فوق نشان داد که بار عاملی ۵۱ سؤال از ۵۶ بیشتر از ۰/۴ و تأیید شده هستند. مدل پژوهش مجدداً برازش شده و در شکل شماره ۳ خروجی آن نشان داده شده است:

شکل ۳: خروجی نرم‌افزار

همان‌طور که روشن است بار عاملی کلیه سؤالات ابزار پژوهش بیشتر از ۰/۴ به‌دست آمده است از این‌رو مدل اصلاح شده پژوهش از برازش مطلوبی برخوردار است. در ادامه میانگین و انحراف استاندارد متغیرهای پژوهش ارائه شده است.

جدول ۵: میانگین و انحراف استاندارد متغیرهای پژوهش

انحراف - استاندارد	میانگین	متغیر	ردیف	انحراف استاندارد	میانگین	متغیر	ردیف
۰/۰۲۵	۰/۹۱۲	اقتدار و مشروعیت	۸	۰/۰۵۹	۰/۷۸۸	پاسخ‌گویی	۱
۰/۰۲۳	۰/۹۱۷	کیفیت مقررات	۹	۰/۰۸۵	۰/۷۶۵	ثبات سیاسی	۲
۰/۰۴۷	۰/۸۵۵	اجماع نخبگان	۱۰	۰/۰۴۸	۰/۸۲۰	مشارکت سیاسی	۳
۰/۰۴۱	۰/۸۷۳	تمرکززدایی	۱۱	۰/۰۳۱	۰/۸۹۸	کارآمدی	۴
۰/۱۱۰	۰/۶۰۶	تفکیک ساختارها و تخصصی کردن نقش‌ها	۱۲	۰/۰۳۱	۰/۸۸۹	قانون‌گرایی	۵
۰/۱۲۶	۰/۵۷۹	بورکراتیزه کردن نظام اداری	۱۳	۰/۰۶۰	۰/۷۳۹	یکپارچگی ملی	۶
۰/۰۹۴	۰/۶۷۱	برنامه‌ریزی	۱۴	۰/۰۵۰	۰/۸۱۷	بسیج منابع	۷

در جدول فوق میانگین و انحراف استاندارد کلیه متغیرهای پژوهش ارائه شده است. همان‌طور که مشخص است بیشترین میانگین مربوط به متغیر کیفیت مقررات (۰/۹۱۷) و کمترین میانگین مربوط به متغیر بورکراتیزه کردن نظام اداری (۰/۵۷۹) است.

ارزیابی مدل اندازه‌گیری

پایایی مدل با سه شاخص ضریب آلفای کرونباخ، پایایی ترکیبی و روایی همگرا ارزیابی شده است. روایی همگرا با استفاده از میانگین واریانس استخراج شده تحلیل شد و روایی واگرا نیز به روش فورنل - لارکر بررسی شده است.

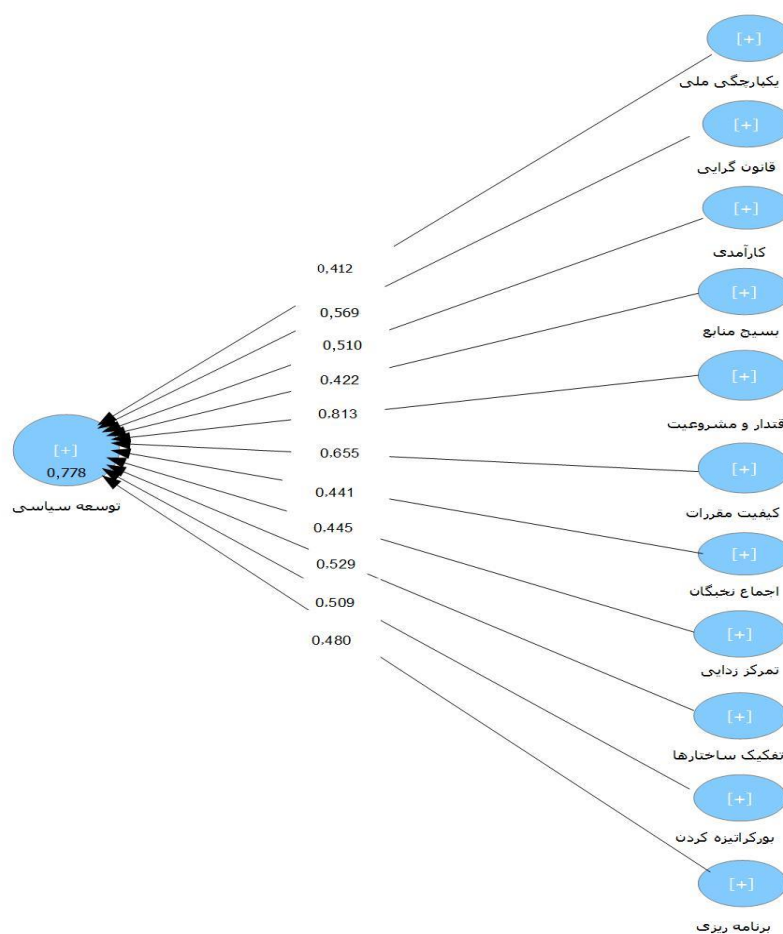
جدول ۶: بررسی ضرایب پایایی شاخص‌های پژوهش

ردیف	متغیر	ضریب آلفای کرونباخ	پایایی ترکیبی	روایی همگرا	ردیف	متغیر	ضریب آلفای کرونباخ	پایایی ترکیبی	روایی همگرا
۱	پاسخ‌گویی	۰/۷۶۶	۰/۷۳۴	۰/۵۸۱	۸	اقتدار و مشروعیت	۰/۷۹۵	۰/۸۶۶	۰/۶۱۸
۲	ثبات سیاسی	۰/۷۵۳	۰/۷۱۶	۰/۵۶۷	۹	کیفیت مقررات	۰/۷۸۶	۰/۸۱۱	۰/۵۳۰
۳	مشارکت سیاسی	۰/۷۸۷	۰/۷۰۴	۰/۵۵۰	۱۰	اجماع نخبگان	۰/۷۳۰	۰/۷۸۳	۰/۵۷۶
۴	کارآمدی	۰/۷۱۲	۰/۸۲۲	۰/۵۴۳	۱۱	تمرکززدایی	۰/۷۳۴	۰/۷۸۵	۰/۵۷۹
۵	قانون‌گرایی	۰/۷۵۲	۰/۸۴۶	۰/۵۸۹	۱۲	تفکیک ساختارها و تخصصی کردن نقش‌ها	۰/۷۲۵	۰/۸۹۶	۰/۵۶۷
۶	یکپارچگی ملی	۰/۷۳۱	۰/۷۰۴	۰/۵۸۱	۱۳	بورکراتیزه کردن نظام اداری	۰/۷۷۷	۰/۷۷۲	۰/۵۰۷
۷	بسیج منابع	۰/۷۶۷	۰/۷۷۴	۰/۵۳۷	۱۴	برنامه‌ریزی بلندمدت	۰/۷۵۱	۰/۷۳۴	۰/۵۰۵

در جدول فوق، ضریب آلفای کرونباخ، پایایی ترکیبی و روایی همگرا ارائه شده است. طبق جدول، ضریب آلفای کرونباخ برای کلیه متغیرهای پژوهش بیشتر از ۰/۷ به‌دست آمده است که ثبات درونی بالای ابزار پژوهش را نشان می‌دهد. ضریب دیلون-گلدشتاین یا پایایی ترکیبی شاخص سازگاری درونی مدل اندازه‌گیری سازه‌ها است. این ملاک معیار به‌روزتری است که PLS برای ارزیابی پایایی مدل گزارش می‌دهد که طی آن پایایی سازه نه به‌صورت مطلق، بلکه با توجه به هم‌بستگی سازه‌ها با یکدیگر محاسبه می‌شود که باید بیشتر از ۰/۷ باشد. مقادیر به‌دست آمده برای این شاخص‌ها در پژوهش حاضر نیز نشان از پایایی مطلوب مدل پژوهش دارد. همچنین برای بررسی روایی هم‌گرا از شاخص متوسط واریانس استخراج شده استفاده شد که مقادیر آن باید بیشتر از ۰/۵ باشد و در پژوهش نیز عمدتاً بیشتر از ۰/۵ به‌دست آمده است و از این‌رو مطلوب است.

ارزیابی مدل ساختاری

شاخص‌های متعددی برای ارزیابی مدل درونی یا مدل ساختاری وجود دارد که از آن جمله می‌توان به ضریب تعیین (R^2) و ضرایب مسیر اشاره کرد. ضریب تعیین معیاری اساسی برای ارزیابی متغیرهای مکنون درون‌زا است. مقدار R^2 بالاتر از ۰/۳۶ کیفیت بهتر مدل نشان می‌دهد که این مدل به وسیله حداقل مربعات جزئی به خوبی تبیین شده است. برازش این مدل برابر با ۰/۶۶ است که در شکل زیر نشان داده شده است.

شکل ۴: ضرایب مسیر متغیرهای اصلی پژوهش

ضرایب مسیر معادل بتای استاندارد شده در رگرسیون است. مقادیر کمتر از $0/3$ ضعیف، بین $0/3$ تا $0/6$ متوسط و از $0/6$ به بالا خوب تفسیر می‌شود. معنی‌داری ضرایب مسیر به روش BT و به‌وسیله شاخص t مشخص می‌شود به طوری که مقادیر t بیشتر از $1/96$ معنی‌دار در نظر گرفته خواهد شد.

جدول ۷: ضرایب مسیر مدل ساختار و اثر کل مؤلفه‌ها

ردیف	سازه پیش‌بینی	سازه ملاک	ضرایب مسیر (B)	مقدار t
۱	افزایش ظرفیت نظام سیاسی	توسعه سیاسی	$0/741$	$2/890$
۲	افزایش جهت‌دهی عقلایی	توسعه سیاسی	$0/721$	$2/877$
۳	افزایش ساختارسازی نظام اداری	توسعه سیاسی	$0/526$	$2/119$
۴	افزایش قابلیت نظام اداری	توسعه سیاسی	$0/462$	$2/780$

با توجه به جدول فوق باید گفت که تأثیر افزایش «قابلیت نظام اداری» بر توسعه سیاسی با ضریب مسیر $0/462$ و مقدار t برابر با $2/780$ است که بیشتر از $1/96$ معنی‌دار به حساب می‌آید. تأثیر «جهت‌دهی عقلایی» بر توسعه سیاسی با ضریب مسیر $0/721$ و مقدار t برابر با $2/877$ است که بیشتر از $1/96$ معنی‌دار به حساب می‌آید. «ساختارسازی نظام اداری» بر توسعه سیاسی با ضریب مسیر $0/526$ و مقدار t برابر با $2/119$ است که بیشتر از $1/96$ تأثیر معنی‌دار دارد. تأثیر «افزایش ظرفیت نظام سیاسی» بر توسعه سیاسی با ضریب مسیر $0/741$ و با مقدار t برابر با $2/890$ است که بیشتر از $1/96$ معنی‌دار خواهد بود. با توجه به این جدول و ضرایب مسیر می‌توان گفت افزایش ظرفیت نظام سیاسی و افزایش جهت‌دهی عقلایی بیشترین تأثیر را بر توسعه سیاسی دارند. همچنین نتایج پژوهش نشان داد که تأثیر کلیه متغیرها بر توسعه سیاسی معنی‌دار خواهد بود و مقدار t در کلیه متغیرها بیشتر از $1/96$ است.

قسمت تحلیل داده‌ها

برای سنجش رابطه متغیرهای وابسته توسعه سیاسی و متغیرهای مستقل سیستم اداری از شاخص‌های تطبیقی مؤسسه‌های بین‌المللی هم‌چون بانک جهانی، خانه آزادی، مؤسسه لگاتوم، برتلسمن استیفتونگ و... برای کشورهای آسیایی مورد پژوهش (ایران، ترکیه و کره جنوبی) استفاده شد. همچنین در این قسمت برای وضوح بیشتر کشورهای سنگاپور و مالزی هم به آن‌ها

افزوده شد که روند نوسازی (مدرنیزاسیون) غیر اقتدارگرایانه داشتند تا فرآیند تطبیق بهبود پیدا کند. با این توضیح که در بعضی از مقیاس‌های برخی از این مؤسسه‌ها به شکل صعودی^۱ (P) و برخی به شکل نزولی^۲ (D) تدوین شده است که در جمع‌بندی آمارهای نهایی برای درک بهتر همگی به شکل صعودی تنظیم شده‌اند (استفاده از تکنیک بازسازی^۳).

تحلیل داده‌ها و ارائه نتایج پژوهش

در ادامه تعدادی از نتایج پژوهش گزارش می‌شود و اهمیت هر کدام از زیرمؤلفه‌ها به ترتیب بیان می‌شود:

۱. نتایج پژوهش نشان داد که بُعد افزایش جهت‌دهی عقلایی با مؤلفه‌های اقتدار و مشروعیت^۴، کیفیت مقررات^۵ و اجماع نخبگان^۶ بیشترین تأثیر (۰/۷۲۱) را بر فرآیند توسعه سیاسی دارد و این در راستای پژوهش ریگز است که «دولت‌ها نهادهایی ارزشمند و بازیگران عقلانی هستند که با استفاده از متغیرهایی همچون اقتدار و مشروعیت، کیفیت مقررات و اجماع نخبگان نظام‌های اداری مدرن ساخته و با برنامه‌ریزی و اتخاذ تصمیمات استراتژیک منافع مدنظرشان نظیر آزادی، امنیت و رفاه را به کار می‌گیرند و مردم از خدمات آن‌ها بهره‌مند می‌شوند» (Ruggie, 1998: 9).

جدول ۸: افزایش قابلیت جهت‌دهی عقلایی

ردیف	کشورها	اقتدار و مشروعیت	کیفیت مقررات	اجماع نخبگان	میانگین
۱	ایران	۲۲	۶	۲۹	۱۹
۲	مالزی	۸۹	۷۰	۵۹	۷۳
۳	سنگاپور	۱۴۱	۹۹	۵۵	۹۸
۴	کره جنوبی	۱۴۸	۷۹	۸۴	۱۰۳
۵	ترکیه	۹۷	۶۱	۶۰	۷۳

منبع: یافته‌های پژوهش

در مطالعات تطبیقی کشورهای آسیایی مشخص شد بُعد افزایش جهت‌دهی عقلایی در میان

1. Ascending
2. Descending
3. Reconstruction technique
4. Authority and legitimacy
5. Quality regulations
6. Elite Consensus

کشورهای مورد مطالعه کره جنوبی بالاترین امتیاز (۱۰۳)، ترکیه با امتیاز ۷۳ در رتبه بعدی و ایران در امتیاز ۱۹ قرار می‌گیرد. همچنین کشورهای سنگاپور ۹۸ و مالزی ۷۳ امتیاز دارند.

۲. نتایج پژوهش نشان داد که بُعد افزایش ساختارسازی اداری دومین بُعد اثرگذار (۰/۵۲۶) بر فرایند توسعه سیاسی است و این در راستای پژوهش صفریان است که «سازمان‌دهی ساختار نظام اداری نقش مهمی در توسعه سیاسی کشورها دارد. نظام اداری دارای اجزایی به هم پیوسته مانند ساختار سازمانی، منابع انسانی، نظام حقوقی و مزایا، فناوری‌های مدیریتی، فرهنگ سازمانی و فناوری اطلاعات است. ساختار نظام اداری از آنجا که مقاصد، اهداف و مأموریت‌های سازمان در آن نهفته است. ساختار نظام اداری از آنجا که می‌روند و نقش مهمی در فرایند موفقیت دارند» (صفریان، ۱۳۹۶: ۱۲۲). مؤلفه‌های این بعد عبارتند از:

۱-۲. تمرکز زدایی^۱؛

۲-۲. تفکیک ساختارها و نقش‌ها^۲؛

۳-۲. بورکراتیزه کردن نظام اداری^۳؛

۴-۲. برنامه‌ریزی بلندمدت^۴.

جدول ۹: ساختارسازی نظام اداری

ردیف	کشورها	تمرکززدایی	تفکیک ساختارها و نقش‌ها	بورکراتیزه کردن نظام اداری	برنامه‌ریزی بلندمدت	میانگین
۱	ایران	۳۰	۳۷	۷۰	۶۶	۵۱
۲	مالزی	۶۰	۶۰	۱۱۶	۱۱۱	۸۷
۳	سنگاپور	۶۰	۹۹	۱۵۰	۱۳۷	۱۱۱
۴	کره جنوبی	۸۰	۸۰	۱۳۱	۱۱۴	۱۰۱
۵	ترکیه	۷۰	۸۰	۹۶	۱۰۲	۸۷

منبع: یافته‌های پژوهش

1. Decentralization
2. Separation of structures and specialization
3. Bureaucratize the administrative system
4. Long-term planning

۳. در مطالعات تطبیقی کشورهای آسیایی مشخص شد مؤلفه افزایش ساختارسازی اداری در میان کشورهای مورد مطالعه کره جنوبی دارای بالاترین امتیاز (۱۰۱)، ترکیه با امتیاز ۸۷ در رتبه بعدی و ایران ۵۱ امتیاز دارد. همچنین کشورهای سنگاپور ۱۱۱ و مالزی ۸۷ امتیاز دارند. نتایج پژوهش نشان داد که بعد افزایش قابلیت نظام اداری (۰/۴۶۲) در فرآیند توسعه سیاسی مؤثر بوده و این در راستای پژوهش سوزا^۱ است که «نظام اداری کارآمد در بالا بردن رفاه اجتماعی، کیفی سازی خدمات، رشد آموزشی، ارتقای ارزش های فرهنگی، استانداردهای شخصیتی، پاسخ گویی و افزایش مشارکت های اجتماعی نقش عمده ای دارد» (Souza, 2017: 35). مؤلفه های این بُعد عبارتند از:

۱-۳. یکپارچگی ملی^۲؛

۲-۳. قانون گرایی^۳؛

۳-۳. کارآمدی^۴؛

۴-۳. بسیج منابع^۵.

جدول ۱۰: افزایش قابلیت نظام اداری

ردیف	کشورها	یکپارچگی ملی	قانون گرایی	کارآمدی	بسیج منابع	میانگین
۱	ایران	۳۰	۲۲	۳۷	۳۳	۳۱
۲	مالزی	۵۰	۶۵	۸۰	۵۴	۶۲
۳	سنگاپور	۵۰	۹۲	۹۹	۹۰	۸۳
۴	کره جنوبی	۸۰	۸۰	۸۱	۷۸	۸۰
۵	ترکیه	۷۰	۵۴	۶۰	۳۷	۵۵

منبع: یافته های پژوهش

در مطالعات تطبیقی کشورهای آسیایی مشخص شد در میان کشورهای مورد مطالعه کره جنوبی دارای بالاترین امتیاز ۸۰، ترکیه با امتیاز ۵۵ در رتبه بعدی و ایران ۳۱ امتیاز دارد. همچنین کشورهای سنگاپور ۸۳ و مالزی ۶۲ امتیاز دارند.

1. Souza
2. National Integrity
3. Legalism
4. Efficiency
5. Resource mobilization

۴. نتایج پژوهش نشان داد که بُعد افزایش ظرفیت توسعه سیاسی (۰/۷۴۱) در فرآیند توسعه سیاسی مؤثر است و این در راستای پژوهش لوسین پای است که توسعه سیاسی را افزایش ظرفیت نظام در پاسخ‌گویی به نیازها و خواسته‌های مردم، ثبات سیاسی و همچنین افزایش مشارکت سیاسی می‌داند (امین‌زاده، ۱۳۷۶). مؤلفه‌های این بُعد عبارتند از:

۱-۴. مشارکت سیاسی^۱؛

۲-۴. ثبات سیاسی^۲؛

۳-۴. پاسخ‌گویی سیاسی^۳.

جدول ۱۱: افزایش ظرفیت توسعه سیاسی

ردیف	کشورها	پاسخ‌گویی سیاسی	ثبات سیاسی	مشارکت سیاسی	میانگین
۱	ایران	۵۱	۱۸	۲۹	۳۳
۲	مالزی	۱۱۴	۵۳	۴۳	۷۰
۳	سنگاپور	۱۰۷	۹۱	۳۴	۷۷
۴	کره جنوبی	۱۸۲	۵۹	۸۷	۱۰۹
۵	ترکیه	۱۲۷	۱۶	۷۱	۷۱

منبع: یافته‌های پژوهش

در مطالعه تطبیقی کشورهای آسیایی مشخص شد در بین کشورهای مورد مطالعه کره جنوبی بالاترین امتیاز (۱۰۹) را دارد، ترکیه با امتیاز ۷۱ در رتبه بعدی و ایران ۳۳ امتیاز دارد. همچنین کشورهای سنگاپور ۷۷ امتیاز و مالزی ۷۰ امتیاز دارند.

در نهایت با استفاده از ۴ بعد و ۱۴ مؤلفه (متغیر) اثرگذارترین ابعاد و متغیرهای نظام‌های اداری در کشورهای آسیایی بررسی شده و با روش بازسازی مرتب شدند که در جدول زیر نمایش داده شده است:

جدول ۱۲: مؤلفه‌های تأثیرگذار بر نظام اداری در فرایند توسعه سیاسی

کشور	افزایش قابلیت جهت‌دهی عقلایی	ساختارسازی نظام اداری	افزایش قابلیت نظام اداری	مشارکت سیاسی	میانگین
ایران	۱۹	۵۱	۳۱	۳۳	۳۴
مالزی	۷۳	۸۷	۶۲	۷۰	۷۳
سنگاپور	۹۸	۱۱۱	۸۳	۷۷	۹۲
کره جنوبی	۱۰۳	۱۰۱	۸۰	۱۰۹	۹۸
ترکیه	۷۳	۸۷	۵۵	۷۱	۷۲

منبع: یافته‌های پژوهش

بر مبنای این جدول می‌توان نتیجه گرفت که در این پژوهش کشور کره جنوبی با ۹۸ امتیاز در بالاترین رتبه توسعه نظام اداری در فرایند توسعه سیاسی در بین کشورهای آسیایی است همچنین ترکیه ۷۲ امتیاز، ایران ۳۴ امتیاز، سنگاپور ۹۲ امتیاز و مالزی ۷۳ امتیاز دارند. مبتنی بر پژوهش انجام شده یافته‌های زیر را می‌توان بیان کرد:

۱. کشورها بر مبنای توانایی تبدیل قابلیت‌های نظام‌های اداری خود به ظرفیت‌های سیاسی می‌توانند توسعه پیدا کنند.
۲. کشورهایی به توسعه دست پیدا می‌کنند که بتوانند ثبات، مشارکت و پاسخ‌گویی نظام سیاسی خود را افزایش داده و نظام اداری-سیاسی کارآمد، مقتدر و مشروعی را بنا کنند.
۳. توسعه سیستم سیاسی بدون ایجاد نظام‌های اداری مدرن (سازمان‌های مدرن، تخصصی و تفکیک وظایف و نقش‌ها، بدون اجماع نخبگان سیاسی حول برنامه‌های توسعه و برنامه‌ریزی بلندمدت) امکان‌پذیر نیست.

بحث، نتیجه‌گیری و پیشنهادها

در یک‌صد سال اخیر، توسعه در کشورهای آسیایی مورد مطالعه این پژوهش (ایران، ترکیه و کره جنوبی) تحولات گوناگون اجتماعی، سیاسی و اقتصادی را در اشکال مختلفی هم‌چون جنبش‌های اجتماعی و حتی انقلاب‌ها پشت سر گذاشته است. هرکدام از این کشورها به موفقیت‌هایی دست یافته‌اند که با نگاهی واقع‌بینانه می‌توان سیاست‌های تعادلی در توسعه سیاسی را

مناسب‌ترین روش برای ایجاد تعادل بین دو سیستم اداری و سیاسی در فرایند رسیدن به توسعه دانست چون ارتباطی متقابل و دوجانبه با همدیگر دارند. طبیعی است که رویکرد یک‌جانبه‌گرایانه و نامتوازن نمی‌تواند راه به جایی ببرد. عدم تعادل (در حالت بوروکراسی اداری بالا و پایین بودن سطح نهادینه کردن نهادهای سیاسی) سیستم سیاسی را ناتوان و ناکارآمد کرده و دست بوروکرات‌ها را برای فساد و اعمال هر کاری باز میگذارد. برعکس، عدم تعادل (در حالت بالا بودن و غلبه نهاد سیاسی) ناکارآمدی را گسترش داده و سیستم تاراج را به وجود می‌آورد و با به روی کار آمدن ناشایستگان فساد و تباهی سیستم سیاسی را فرا می‌گیرد.

بدیهی است که هر نوع نظام سیاسی با هر ویژگی هم نمی‌تواند عهده‌دار مسئولیت توسعه کشور شود و دولت‌ها باید دارای ایده‌ها، ساختارها و نهادهای خاصی باشند تا زمینه را برای پژوهش توسعه فراهم کنند. از آنجایی که جوامع حالت دینامیک و پویا دارند وجود تعادل مابین دو نظام اداری و سیاسی لازمه توسعه سیاسی است. شاخص‌های چهارده‌گانه‌ای که در این پژوهش ارائه شد هر کدام بر توسعه سیاسی و بر همدیگر مؤثر بوده و حالت تشدیدکننده‌ای داشته و همدیگر را بازتولید می‌کنند.

در مجموع می‌توان پیشنهادهای پژوهش را به این شکل ارائه داد:

۱. مجموعه حاکمیت سیاسی هر کشوری باید با تعامل کافی به این نتیجه برسد که اصلاح نظام اداری و سیاسی به صورت هم‌زمان و متعادل می‌تواند بهترین عامل جهت‌دهنده به توسعه کشور باشد و به افزایش عملکرد و مشروعیت آن نظام بینجامد.
۲. تعامل در این راه با اجماع نخبگان سیاسی کشور با رعایت اولویت منافع ملی در چارچوب سیاست‌های تعادلی نظام سیاسی، نهادسازی، تفکیک ساختارها، تخصصی کردن نقش‌ها، بوروکراتیزه کردن نظام اداری، برنامه‌ریزی بلندمدت، بهبود کیفیت مقررات و بسیج منابع در هر کشور آسیایی امکان‌پذیر است.
۳. ایجاد ترکیب مناسب و هماهنگی میان برنامه‌های توسعه ملی این کشورها در انطباق با الزام‌های بین‌المللی نکته کلیدی برای موفقیت توسعه سیاسی کشورهای آسیایی به‌شمار می‌رود.
۴. افزایش نقش مردم با مشارکت سیاسی در زمینه‌های گوناگون اجتماعی، ثبات سیاسی و امنیت و به تبع آن ثبات اقتصادی، شکل‌گیری بخش خصوصی کارآمد در این کشورها به همراه همگرایی‌های منطقه‌ای و تعاملات عاقلانه با نظام بین‌الملل از الزام‌های توسعه سیاسی کشورهای آسیایی است.
۵. توانایی سیستم سیاسی در استفاده از منابع در دسترس و سازمان‌دهی آن‌ها، میزان همراهی

سایر سیستم‌های جامعه با سیستم سیاسی، توانایی و خلاقیت نخبگان سیاسی در سازگاری و انطباق با تغییرات پیش‌روی کشور و پاسخ‌گویی موفقیت‌آمیز به الزامات محیطی از عوامل موفقیت کشورهای آسیایی در توسعه به‌شمار می‌رود.

مآخذ

- ابوطالبی، مهدی (۱۳۸۶). تبیین وجوه ناکارآمدی علم سیاست غربی در تحلیل نهضت امام خمینی (ره). *فصلنامه علمی- پژوهشی در حوزه انقلاب اسلامی*، سال ۲، شماره ۸، ۱۰۲-۱۳۲.
- اعتباریان خوراسگانی، اکبر، قلی‌پورمقدم، محمد (۱۳۹۶). مرور تطبیقی نظریه‌های توسعه سیاسی. *مجله علمی تخصصی رویکردهای پژوهشی نوین در مدیریت و حسابداری*، سال ۱، شماره ۳، ۱۱-۳۶.
- اکبری تبریزی، اصغر (۱۳۶۶). ژان ژاک روسو، سیاستمدار و انسان. *کیهان اندیشه*، سال ۶، شماره ۱۱، ۴۶-۶۷.
- امین‌زاده، محسن (۱۳۷۶). توسعه سیاسی. *مجله اطلاعات سیاسی و اقتصادی*، سال ۱، شماره ۱۱۷، ۱۱۳-۱۵۴.
- آمارتیا سن، کومار سین (۱۳۸۲). *توسعه به مثابه آزادی*. ترجمه وحید محمودی. تهران: دانشگاه تهران.
- پورفرد، عبدالحسین (۱۳۹۸). *ثبات سیاسی در جمهوری اسلامی ایران*. تهران: فرهنگ و اندیشه اسلامی.
- رسولی، رضا (۱۳۸۷). تجدید ساختار در نظام مدیریت دولتی کشور ترکیه در چشم انداز ارتباط با اتحادیه اروپا. *بیک نور*، سال ۷، شماره ۴، ۵۸-۹۷.
- ساعی، احمد (۱۳۹۱). *توسعه در مکاتب متعارض*. تهران: نشر قومس.
- سریع‌القولم، محمود (۱۳۸۰). *عقلانیت و آینده‌ی توسعه یافتگی ایران*. تهران: مرکز پژوهش‌های علمی و مطالعات استراتژیک خاورمیانه.
- سیدامامی، کاووس (۱۳۷۷). *یکپارچگی ملی و رشد هویت‌های قومی*. *فصلنامه مطالعات راهبردی*، سال ۱، شماره ۱، ۷-۱۸.

- صفریان، روح الله، شهرام‌نیا، امیرمسعود، مسعودنیا، حسین، مکی، پریسا (۱۳۹۶). ساختار نظام اداری و فرایند توسعه سیاسی در دوره اصلاحات. *فصل‌نامه رهیافت‌های سیاسی و بین‌المللی*، سال ۹ شماره ۵، ۳۲۰-۲۹۱.
- عبدالهی، محمد، راد، فیروز (۱۳۸۸). روند تحول و موانع ساختاری توسعه سیاسی در ایران (۱۳۸۲-۱۳۰۴). *مجله جامعه‌شناسی/ایران*، دوره ۱۰، شماره ۱، ۶۳-۲۹.
- عظیمی، مهدی (۱۳۹۱). سخنرانی منتشر نشده از شادروان دکتر حسین عظیمی در جمع نمایندگان مجلس و مدیران صنایع کشور؛ چالش‌های توسعه صنعتی در ایران. *فصلنامه علمی راهبرد*، سال ۱۱، شماره ۴، ۱۱-۳۴.
- فکوهی، ناصر (۱۳۸۴). پیر بردیو، پرسمان دانش و روشنفکری. *مجله علوم اجتماعی دانشگاه فردوسی مشهد*، سال ۲، شماره ۳، ۷۷-۹۵.
- لفت‌ویج، آندریان (۱۳۸۵). *دمکراسی و توسعه*. ترجمه احد علیقلیان و افشین خاکباز. تهران: نشر طرح نو.
- لوسین، پای (۱۳۸۰). *بحران‌ها و توالی‌ها در توسعه سیاسی*. ترجمه غلامرضا خواجه‌سروری. تهران: نشر پژوهشگاه مطالعات راهبردی.
- محمدیان، علی، رضایی، علیرضا (۱۳۹۵). تحول مفهوم دیپلماسی در روابط بین‌الملل. *پژوهش‌نامه ایرانی سیاست بین‌الملل*، سال ۵، شماره ۱، ۱۰۵-۱۲۷.
- مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، دفتر مطالعات بنیادین حکومتی (۱۳۹۵). آشنایی با شاخص‌های دولت مدرن، کد موضوعی. مرکز پژوهش‌های مجلس، سال ۲، شماره ۳۳۰، ۵۳-۱.
- معینی‌پور، مسعود (۱۳۸۸). بررسی تطبیقی الگوی توسعه سیاسی هانتینگتون با الگوی رشد سیاسی در جامعه مهدوی. *فصل‌نامه علمی پژوهشی مشرق موعود*، سال ۳، شماره ۱۲، ۶۵-۴۲.
- وزارت صمت (۱۳۹۳). قواعد حقوقی حاکم بر شرکتهای تجارتي تک نفره. *فصلنامه علمی و پژوهشی*، سال ۱۹، شماره ۷۳، ۳۴-۵۴.
- هانتینگتون، ساموئل (۱۳۷۵). *سامان سیاسی در جوامع دستخوش دگرگونی*. ترجمه محسن ثلاثی. تهران: نشر علم.
- هدی، فرل (۱۳۹۴). *اداره امور تطبیقی (مدیریت تطبیقی)*. ترجمه غلامرضا معمارزاده طهران و سیدمهدی الوانی. تهران: اندیشه‌های گوهر بار.

هونگ، تهیو (۱۳۹۲). بررسی تطبیقی نقش دولت و جامعه‌ی مدنی در توسعه‌ی اقتصادی- اجتماعی کره‌ی جنوبی و ایران. رساله دکترا، دانشگاه اصفهان، دانشکده علوم اداری و اقتصاد.

- Almond, A. (1990). *The Study of Political Culture*. Discipline Divided: London and Newbury Park: SAGE Publications.
- Benjamin, A. (2013). *Working with Walter Benjamin: Recovering a political philosophy*. Edinburgh: Edinburgh University Press.
- Binder, E. (1971). *Le Massif des Monts Loma (Sierra Leone)*. United States: SAGE Publications.
- Dahlstrom, C. (2012). *Politics and administration*. In Peters & Pierre (Ed), *The Sage Handbook of Public Administration*, 361-368. Los Angeles: Sage.
- Deutsch, K. (1991). Social Mobilization and Political Development. *American Political Science Review*, 53(3), 493-511.
- Eckstein, H. (1971). *The evaluation of political performance*. London: Sage.
- Evans, P., & Rauch, J. E. (1999). Bureaucracy & growth: A cross-national analysis of the effects of Weberian state structures on economic growth. *American Sociological Review*, 36(12), 748-765.
- Ferraz, D. (2009). Is there space for senior civil servants hybrid management models across political-administrative systems?. *Public Policy and Administration*, 1(30), 1648-2603.
- Ferrel, H. (1995). Public administration: A comparative perspective (Public Administration and Public Policy). *Marcel Dekker*, 59(12), 123-154.
- Harry, E. (1971). *The evaluation of political performance: Problems & Dimensions*. Beverly Hills: Sage Publication.
- Heidenheimer, A. (1990). *Comparative public policy*. United States: St. Martin's Press.
- Huntington, S. (1995). Will more countries become democratic? Political science quarterly. *The Academy of Political Science*, 99(2), 193-218.
- Inkles, A., & Smith, D., H. (1974). *Becoming modern*. MA: Harvard University Press.
- Jaguaribe, H. (1975). Political development: A general theory and a latin american case study. *Hispanic American Historical Review*, 55 (3), 595-598.
- Johari, J. C. (1993). *Comparative politics*. New Delhi: Sterling Publisher PVT. LTD.
- Kautsky, J. (1972). *The political consequences of modernization*. New York: John Wiley & Sons.
- Kyracu, A. (2010). *Fiscal and political decentralization and government quality*, *International Studies*. Germany: Hustle.

- Leonard, B., & Palombara, J. (1971). *Crises and sequences in political development*. Princeton: Princeton University Press.
- Palombara, L. J. (2015). *Bureaucracy and political development*. New Jersey: Princeton University Press.
- Pye, L. (1965). The concept of political development. *Analysis of American Academy of Political and Social Science*, 23(7), 164-165.
- Roger, W. (1972). *Patterns of political development*. New York: Mckay.
- Ruggie, J. G. (1998). *Constructing the world polity*. London and New York: Routledge.
- Souza, C. (2017). *State modernization and the building of bureaucratic capacity for the implementation of federalized policies*. Brazil: Universidade Federal da Bahia.
- Waldo, D. (1984). *The Administration state*. New York: Holmes and Meier.
- Zoellick, B. (2012). *The world annual report*. Washington: World Bank.